

Kształcenie specjalistów statystyki publicznej na uczelniach europejskich

Propozycja stworzenia projektu kształcenia magistrów z zakresu statystyki publicznej (*European Master in Official Statistics* — EMOS) na uczelniach europejskich z udziałem Eurostatu i krajowych urzędów statystycznych ma służyć misji Europejskiego Systemu Statystycznego (ESS)¹, którą sformułowano w Europejskim Kodeksie Praktyk Statystycznych (*European Statistics Code of Practice* — ESCP). Ponadto idea EMOS wychodzi naprzeciw oczekiwaniom dotyczącym kształcenia i rozwoju pracowników ESS, w tym takich, jak te przedstawione w Europejskim Programie Szkoleń Statystycznych (*European Statistical Training Programme* — ESTP).

Inicjatywa EMOS nie przenosi odpowiedzialności kształcenia młodych statystyków wyłącznie na szkoły wyższe. Rola krajowych urzędów statystycznych jest znacząca zarówno w fazie formułowania szczegółów projektu, jak i jego wdrażania. EMOS wymagać będzie zaangażowania personelu urzędów statystycznych przy tworzeniu programów kształcenia oraz praktyk, a także ciągłej współpracy z uczelniami podczas ich doskonalenia. Beneficjentami tej współpracy dla przedstawicieli statystyki publicznej będą pracownicy lepiej wykwalifikowani w momencie rozpoczęcia kariery zawodowej statystyka, tylko pod warunkiem wcześniejszego aktywnego udziału urzędów statystycznych w budowie EMOS na podstawie przyjętych przez ESS zasad.

*EUROPEJSKI KODEKS PRAKTYK STATYSTYCZNYCH*²

Zasady Kodeksu wprowadzono w 2005 r.³ w celu wyraźnego określenia wizji oraz misji ESS, w ramach którego są zbierane, opracowywane i rozpowszechniane dane obejmujące statystykę europejską, a System reguluje partnerstwo pomiędzy Eurostatem i urzędami statystycznymi w państwach członkowskich Unii Europejskiej (UE) oraz Europejskim Stowarzyszeniem Wolnego Handlu (*European Free Trade Association* — EFTA). W jego obrębie krajowe urzędy statystyczne weryfikują i analizują dane lokalne, a następnie przesyłają je do

¹ *About ESS* (2013), Europejski System Statystyczny, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/pgp_ess/about_ess [29.11.2013].

² Opracowanie na podstawie materiałów Komitetu ds. Europejskiego Systemu Statystycznego w Eurostatie, pt. *Europejski Kodeks Praktyk Statystycznych dla krajowych i wspólnotowych organów statystycznych*, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/10425-PL/PL/10425-PL-PL.PDF [29.11.2013].

³ *Jakość w statystyce* (2013), GUS, http://www.stat.gov.pl/gus/5466_PLK_HTML.htm [29.11.2013].

Eurostatu, mającego zadanie ujednolicania ich w celu zapewnienia porównywalności.

Podstawowe zasady statystyki oficjalnej, uchwalone przez Komisję ds. Statystyki ONZ w 1994 r., znajdują odzwierciedlenie w Kodeksie. Pierwszą jego wersję stworzono wykorzystując Deklarację Jakości ESS (*Quality Declaration of the European Statistical System* — QDESS) ustaloną w 2001 r. oraz zalecenia grupy ekspertów do spraw jakości (*Leadership Expert Group on Quality* — LEG). Po nowelizacji Kodeksu w 2011 r. Deklaracja stała się jego integralną częścią.

Obecnie wizję ESS określa się następująco: *Europejski System Statystyczny będzie światowym liderem w dziedzinie usług związanych z informacjami statystycznymi oraz najważniejszym dostawcą informacji dla Unii Europejskiej i jej państw członkowskich. W oparciu o naukowe zasady i metody Europejski System Statystyczny będzie oferować i stale ulepszać program zharmonizowanej statystyki europejskiej, tworząc podstawy procesów demokratycznych i postępu społeczeństwa.*

Widnieje tam też zapis, że: *misją ESS jest dostarczenie Unii Europejskiej, świata i społeczeństwu niezależnych informacji wysokiej jakości dotyczących gospodarki i społeczeństwa na szczeblu europejskim, krajowym i regionalnym oraz zapewnienie dostępności tych informacji każdemu, komu mogą one służyć do podejmowania decyzji, prowadzenia badań i dyskusji.*

Wśród działań, które mają zapewnić realizację tych misji i wizji są m.in.: partnerstwo i ścisła współpraca; wysoka jakość i systematyczne zarządzanie jakością; aktywne dążenie do poprawy metod pracy poprzez wykorzystywanie nowych możliwości płynących z globalizacji, postępu metodologii i technologii; utrzymywanie zadowolenia i zainteresowania pracowników systemu oraz doskonalenie ich umiejętności. Statystyka europejska ma wychodzić naprzeciw oczekiwaniom i potrzebom użytkowników dzięki efektywnemu jej tworzeniu odbywającemu się w wiarygodnym środowisku instytucjonalnym. Gwarantem rzetelności oraz niezależności informacji ESS są nie tylko wysokie standardy metodologiczne i organizacyjne, ale przede wszystkim dobrze wykształceni pracownicy — specjaliści statystyki publicznej.

EUROPEJSKI PROGRAM SZKOLEŃ STATYSTYCZNYCH⁴

Program ten jest propozycją dotyczącą szkoleń ESS, wpisującą się w długoterminową Strategię Edukacji i Rozwoju (*European Statistical System-Learning and Development Framework for the European Statistical System* — ESS-LDF). Ma ona służyć wspieraniu kompetencji kapitału ludzkiego ESS przede wszystkim poprzez działania obejmujące wymianę dobrych praktyk i doświadczeń oraz promocję kształcenia pracowników i rozwoju zawodowego (Oberhausen, 2009).

⁴ Opracowano na podstawie *European...* (2013).

Intencją szkoleń w ramach ESS-LDF jest podnoszenie kwalifikacji personelu, a w konsekwencji poprawienie jakości statystyki publicznej w Europie.

ESTP ma na celu umożliwienie statystykom wzięcia udziału w szkoleniach, warsztatach oraz studiach, które koncentrują się na specyficznych potrzebach ESS. Szczegółowy program przygotowany jest co roku przez Eurostat i obejmuje: statystykę publiczną, aplikację IT, badania i rozwój oraz zarządzanie statystyką. Szkolenia mają charakter międzynarodowy, są prowadzone zarówno przez Eurostat, jak i krajowe urzędy statystyczne. Ponadto odbywają się w różnych miejscach i mogą być przygotowane w formie kształcenia na odległość (*European...*, 2013).

POMYSŁ WPROWADZENIA EUROPEJSKIEGO TYTUŁU MAGISTRA STATYSTYKI PUBLICZNEJ⁵

Inicjatywę EMOS dotyczącą utworzenia studiów statystyki publicznej w Europie przedstawiono po raz pierwszy na spotkaniu grupy w ramach ESTP w 2008 r. Omówiono wówczas doświadczenia brytyjskie związane z prowadzeniem studiów z taką specjalizacją prowadzone przez Uniwersytet w Southampton przy współpracy z *Office for National Statistics* (ONS) — odpowiednikiem GUS w Wielkiej Brytanii. Przedstawiciele Eurostatu przedstawili także program pilotażowy rozpoczynającej się wówczas współpracy naukowej z Uniwersyteciem w Trewirze. Uczestnicy spotkania uzgodnili również, że należy bliżej przyjrzeć się inicjatywie EMOS, zasadności i możliwości realizacji takiego projektu w obrębie ESS. Jednocześnie zaznaczono, że na tym etapie jest to otwarta dyskusja nad pomysłem, bez zagłębiania się w jakiegokolwiek kwestie praktyczne, budżetowe czy prawne.

Temat organizacji EMOS podjęto ponownie na kolejnych spotkaniach i konferencjach Eurostatu w 2009 r. (*Sprawozdanie...*, 2009). W zamyśle idea dotyczyła studiów podyplomowych umożliwiających otrzymanie europejskiego dyplomu wydawanego przez każdą uczelnię, która prowadziłaby zajęcia według ujednoliconego programu przygotowanego we współpracy z urzędami statystycznymi. W organizacji EMOS miało uczestniczyć sześć współpracujących ze sobą krajowych urzędów statystycznych z UE, w tym GUS, a Eurostat miał koordynować ich działania. Kandydatami miały być z założenia osoby zatrudnione w samorządowych i państwowych jednostkach administracyjnych, w szczególności w urzędach statystycznych, ale brano także pod uwagę pracowników innych organizacji.

Po raz pierwszy ideę kształcenia profesjonalistów statystyki publicznej wyrażnie sformułowano w komunikacie Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego w sprawie sposobu tworzenia statystyki w UE. W tym samym roku inicjatywę EMOS przedstawiono także na konferencjach z cyklu *Nowa technika i technologie dla statystyki* (*New Techniques and Technologies for Statistics* — NTTS).

⁵ Opracowano na podstawie Trognon (2008), Zwick (2012).

Spotkaniem mającym decydujące znaczenie w powstawaniu projektu było seminarium w Southampton w czerwcu 2010 r. Przed końcem tego roku utworzono grupę roboczą składającą się z przedstawicieli niektórych krajowych urzędów statystycznych i uniwersytetów europejskich, pod przewodnictwem włoskiego urzędu statystycznego Istituto Nazionale di Statistica (ISTAT). Główne cele jej działań obejmowały analizę współpracy urzędy—uczelnie, zidentyfikowanie charakteru praktyk oraz sprecyzowanie zakresu i formy EMOS. Temat inicjatywy był także dyskutowany na konferencji z cyklu NTTS w lutym 2011 r., podczas spotkania przedstawicieli uczelni i urzędów statystycznych. Grupa przedstawiła wyniki prac członkom ESS pod koniec 2011 r.

Kluczowym wydarzeniem było zakwalifikowanie przez Eurostat pomysłu studiów EMOS jako *Vision Infrastructure Project* (VIP), czyli wizyjnego projektu infrastrukturalnego na rok 2012 (Kofoed i in., 2012). Pozwoliło to na znalezienie w Eurostacie funduszy na przeprowadzenie studium wykonalności projektu.

Obecnie inicjatywa EMOS zakłada specjalistyczny moduł z zakresu statystyki publicznej włączany do programu studiów II stopnia.

WARSZTATY NA UNIWERSYTECIE W SOUTHAMPTON⁶

Warsztaty dotyczące określenia priorytetów projektu EMOS, zdefiniowania potrzeb oraz możliwości wprowadzenia go na uczelnie wyższe odbyły się w 2010 r. w Southampton. W przedsięwzięciu, sfinansowanym przez Eurostat, uwzględniono zgłoszenia z instytucji akademickich oraz krajowych urzędów statystycznych znajdujących się w krajach członkowskich i kandydujących do UE oraz należących do EFTA. W warsztatach wzięło udział 41 osób, w tym reprezentanci kilkunastu krajowych urzędów statystycznych, delegaci Eurostatu oraz przedstawiciele kilku europejskich uczelni wyższych.

Organizatorem warsztatów był Instytut Badawczy Nauk Statystycznych Uniwersytetu w Southampton. Wybór miejsca seminarium był celowy, jest to bowiem jeden z nielicznych uniwersytetów w Europie mogący podzielić się doświadczeniem w prowadzeniu studiów wyższych w zakresie statystyki publicznej, których program został przygotowany we współpracy z ONS.

Głównymi zadaniami, jakie postawiono warsztatom były:

- przedyskutowanie zainteresowania różnych stron projektu oraz zdefiniowanie planu potencjalnych działań służących stworzeniu ujednolitego programu studiów z zakresu statystyki publicznej na poziomie europejskim;
- zainicjowanie partnerstwa pomiędzy europejskimi uczelniami oraz centralnymi urzędami statystycznymi, przy założeniu że badania, edukacja i innowacje są kluczowymi czynnikami rozwoju społeczeństwa opartego na wiedzy;
- stworzenie takich warunków kooperacji, aby rozstrzygająca rola interakcyjna była atrybutem szkół wyższych.

⁶ Opracowano na podstawie *Workshop...* (2010a); *Workshop...* (2010b).

W programie obrad uwzględniono zarówno potrzeby szkoleniowe i kompetencyjne urzędów statystycznych, jak i ówczesne struktury oraz programy uczelni biorących udział w warsztatach. Podniesiono kwestię współpracy między uniwersytetami, mającej na celu utworzenie potencjalnych rozwiązań edukacyjnych dotyczących studiów z zakresu statystyki publicznej oraz poświęcono wiele uwagi problemowi opracowania ujednoliconego programu studiów.

Podczas warsztatów ustalono, że współpraca w zakresie edukacji statystycznej może odbywać się poprzez przygotowanie programów studiów wprowadzających do zawodu statystyka, specjalistyczne kursy przeznaczone dla pracowników statystyki publicznej oraz zaawansowaną działalność badawczą statystyki publicznej, z uwzględnieniem studiów doktoranckich. Omówiono, jak prowadzone były na uczelniach przedmioty obejmujące statystykę publiczną, jak przedstawiała się współpraca pomiędzy szkołami wyższymi i urzędami oraz potrzeby szkoleniowe statystyki publicznej. Szerokiej dyskusji poddano możliwość utworzenia ujednoliconego EMOS.

Zaproponowano wprowadzenie pilotażu na kilku uczelniach, które do istniejących programów dodałyby zagadnienia statystyki publicznej uwzględniające potrzeby urzędów statystycznych. Rozważano jedynie studia powyżej licencjatu, czyli kształcenie osób mających już co najmniej wstępną wiedzę dotyczącą zagadnień matematycznych, ekonomicznych i socjologicznych. Tym samym uwzględniono dwa poziomy edukacyjne, w których mógłby być realizowany program z zakresu statystyki publicznej. Byłyby to odpowiednio studia magisterskie (uczelnie kształciłyby przyszłych pracowników zgodnie z EMOS) oraz studia podyplomowe (przeznaczone przede wszystkim dla osób już zatrudnionych w krajowych urzędach statystycznych i innych instytucjach publicznych).

Bezsporne dla uczestników warsztatów było, że filarem kształcenia musi być połączenie aspektów teoretycznych z wymiarem praktycznym. Zakres tematów, jakie miałyby zawierać program nauczania oraz struktura EMOS wzbudziły wiele wątpliwości. Oprócz podstawowych tematów metodologicznych, jak teoria metody reprezentacyjnej czy wnioskowanie statystyczne, debatowano też nad potrzebą uwzględnienia aspektów prawnych i etycznych funkcjonowania ESS oraz nad wprowadzeniem zaawansowanych przedmiotów, ze wskazaniem na imputację, kalibrację, statystykę małych obszarów i integrację danych.

Jako istotny aspekt w kontekście przetwarzania i analizy danych wymieniono także rzetelną edukację informatyczną, z naciskiem na naukę różnych języków programowania. Podniesiono także kwestię kształcenia w zakresie głównych dziedzin zastosowania statystyki publicznej — ekonomicznego, demograficznego oraz socjologicznego. W dyskusji zwrócono też uwagę na możliwość uwzględnienia tematów związanych ze specyfiką poszczególnych urzędów statystycznych.

Omówiono również temat obowiązkowych praktyk i współpracy z krajowymi urzędami statystycznymi. Zaproponowano, by szkoły wyższe przyznawały tytuł magistra statystyki publicznej, który byłby potwierdzony certyfikatem EMOS wydawanym przez Eurostat.

Uczestnicy warsztatów zastanawiali się także nad innymi problemami, m.in.: jak zachęcić studentów do wyboru programu EMOS jako podstawy do rozwoju ich kariery, kryteriami i limitami studiów, problemem finansowania projektu oraz zarządzania studiami na uczelniach. Kompleksowo rozważano wprowadzenie EMOS z perspektywy ESS, ESTP oraz ESS-LDF, co pozwoliło na wstępne określenie profilu kompetencji statystyka w kontekście założeń projektu.

Ważnym punktem obrad było też przedstawienie wyników badania internetowego. Opierało się ono na metodzie samodozbowu i otwartego kwestionariusza internetowego⁷. Znalazły się w nim dwa moduły — pierwszy przeznaczony był dla przedstawicieli statystyki publicznej, drugi dla wykładowców. Otrzymano 47 odpowiedzi — 23 z urzędów oraz 24 z uczelni. Patrząc przez pryzmat informacji zebranych od środowiska akademickiego, otrzymano wstępny obraz obejmujący: sposoby i dziedziny współpracy z urzędami statystycznymi, udział w projektach europejskich, zainteresowania naukowe i kompetencje dydaktyczne wykładowców, specjalizacje statystyczne oferowane w programach i tytuły, jakie otrzymują absolwenci.

Wysunięto następujący wniosek ogólny — uniwersytety i urzędy statystyczne mają bogate doświadczenia we wzajemnej współpracy, ale różne oczekiwania w zakresie badań i rozwoju. Może to mieć znaczny wpływ na stworzenie programu studiów, gdyż pomimo że z obydwu stron preferowane są krótkie kursy na różne tematy statystyki publicznej, to jednak uniwersytety preferują akredytowane programy i kursy, urzędy statystyczne zaś wewnętrzne kursy i szkolenia. Badanie, choć nie było reprezentatywne, pozwoliło na wstępne zestawienie opinii i uwag stron, które uczestniczyłyby w projekcie EMOS.

Warsztaty w Southampton zainicjowały współpracę pomiędzy uczelniami oraz urzędami statystycznymi w celu stworzenia i wdrożenia programu w wymiarze europejskim.

KONFERENCJE EUROSTATU Z CYKLU O NOWYCH TECHNOLOGIACH

Temat EMOS pojawiał się także na międzynarodowych konferencjach naukowych Eurostatu podejmujących problemy NTTS. Cel główny tych spotkań to zwiększenie zaangażowania instytucji statystycznych państw europejskich w tworzeniu innowacyjnych projektów oraz zachęcenie ich przedstawicieli do międzynarodowej współpracy i zawiązywania partnerstwa, które mają skutkować wyższą jakością, szerszą użytecznością i dostępnością statystyki publicznej w Europie i na świecie⁸.

EMOS w pełni wychodzi naprzeciw zadaniom, jakie stawia przed sobą Eurostat jako inicjator i organizator spotkań z cyklu NTTS. Temat tego projektu po-

⁷ Kwestionariusz *Workshop on a European Masters Survey*, <https://www.isurvey.soton.ac.uk/924> [29.11.2013].

⁸ Oficjalna strona internetowa konferencji NTTS 2013, <http://www.cros-portal.eu/content/ntts-2013> [29.11.2013].

jawił się na konferencji w Brukseli w 2009 r. Dyskutowano o projekcie w kontekście zwiększenia świadomości statystycznej społeczeństwa oraz wymiany dobrej praktyki i metodologii pomiędzy uniwersytetami i jednostkami ESS. Rozważano znaczenie EMOS dla certyfikowanych studiów podyplomowych z zakresu europejskiej statystyki publicznej, których program miał powstać na podstawie dotychczasowego planu kształcenia. Projekt wzbudził wśród uczestników duże zainteresowanie (Kofoed i in., 2012).

Podczas konferencji NTTS w 2011 r. odbyło się spotkanie dotyczące projektu EMOS, w którym uczestniczyli przedstawiciele wielu europejskich urzędów statystycznych i szkół wyższych. Eurostat podał do wiadomości, że inicjatywa otrzymała „negatywny priorytet”, ale jednocześnie jest zainteresowany jej rozwojem i wspiera ideę współpracy uczelni i urzędów w celu utworzenia i implementacji EMOS. Postawiono pytania, jaką rolę miałby odgrywać Eurostat i czy w EMOS należałoby rozdzielić problem kształcenia młodych adeptów statystyki publicznej od podnoszenia kwalifikacji obecnych pracowników czy też łączyć oba warianty⁹.

W wyniku obrad przyjęto następujące ustalenia:

- krajowe urzędy statystyczne wypowiedzą się na temat potrzeb szkoleniowych oraz skontaktują się z uczelniami w celu zainteresowania inicjatywą oraz określenia ich chęci współpracy;
- w odniesieniu do posiedzenia dotyczącego priorytetów Eurostatu, grupa robocza EMOS powinna rozpocząć opracowywanie wspólnych ram i ujednoliconego programu nauczania.

*BADANIE OPINII KRAJOWYCH URZĘDÓW STATYSTYCZNYCH*¹⁰

Konieczność przeprowadzenia badania opinii o EMOS wynikała z rozbieżności potrzeb oraz oczekiwań krajowych urzędów statystycznych wobec tej inicjatywy. Różnorodność wyrażonych opinii była odzwierciedleniem organizacji tych jednostek w poszczególnych krajach oraz rozmaitych doświadczeń ze współpracy z uczelniami. Od początku dyskusji dotyczących EMOS zauważalna była też rozbieżność poglądów dotyczących jego struktury, organizacji i wdrażania projektu.

Kwestionariusz badawczy opracowali w 2011 r. pracownicy ISTAT.

Cele główne badania określono następująco:

- zdefiniowanie osób zainteresowanych uzyskaniem stopnia magistra statystyki publicznej,
- wybór przedmiotów do kształcenia,
- określenie podstawowych zasad funkcjonowania projektu.

⁹ Oficjalna strona internetowa EMOS, *Meeting during NTTS 2011*, <http://www.crosportal.eu/content/emos-initiative> [29.11.2013].

¹⁰ Opracowano na podstawie Sorvillo (2012).

Wyniki badania wykazały, że EMOS powinien być skierowany głównie do pracowników krajowych urzędów statystycznych (kadry zarządzającej, doświadczonych badaczy oraz nowo zatrudnionych pracowników i absolwentów studiów niższego stopnia). Z punktu widzenia przedstawicieli urzędów najbardziej użyteczne byłyby kursy techniki pobierania prób oraz metody wykorzystywania rejestrów i danych administracyjnych. Wśród przedmiotów wskazanych jako niezbędne w szkoleniu wymieniano zaawansowane metody analizy statystycznej, jakościowe metody badań w zakresie nauk społecznych oraz metody demograficzne. Kursy obejmujące zasady i funkcjonowanie ESS oraz ESCP wskazano jako bardzo ważne (zestawienie).

**ZESTAWIENIE NAJWYŻEJ OCENIANYCH TEMATÓW ZAPROPONOWANYCH
DO REALIZACJI PRZEZ EMOS**

Tematy	Przeciętna ocena w skali od 0—10 pkt.	Odsetek ocen od 8—10 pkt. w %
Metoda reprezentacyjna	9,4	94,1
Wykorzystanie rejestrów i danych administracyjnych	9,1	82,4
Zaawansowane metody statystyczne	8,4	64,7
Metody ilościowe w naukach społecznych	8,3	82,4
Dobre praktyki i innowacyjne procedury	8,2	70,6
Regulacje Europejskiego Systemu Statystycznego, Kodeks Praktyk	8,0	58,8
Metody demograficzne	7,8	58,8
Zarządzanie jakością	7,1	47,1
Ekonometria	6,8	47,1
Klasyfikacja międzynarodowa	6,6	35,3
Zarządzanie procesem pozyskiwania danych	6,5	35,3
Technologie rozpowszechniania danych	6,5	29,4
Zarządzanie projektami	5,8	35,3
Teoria podejmowania decyzji	5,8	29,4

Źródło: opracowano na podstawie Sorvillo (2012).

Przedstawiciele krajowych urzędów statystycznych wskazywali na istotność zaangażowania w proces dydaktyczny zarówno wykładowców akademickich, jak i ekspertów, tj. doświadczonych pracowników urzędów statystycznych. Proponowano, by zajęcia odbywały się w uczelniach lokalnych, ale by jednocześnie możliwe były krótkie wyjazdy zagraniczne, dzięki czemu uwzględniony zostałby międzynarodowy charakter projektu. Praktyki i staże — według respondentów — powinny odbywać się głównie w Eurostacie oraz w krajowych urzędach statystycznych i trwać 1—3 lub 4—6 miesięcy.

Według badanych pracowników najefektywniejszym trybem prowadzenia zajęć byłby model mieszany, czyli połączenie tradycyjnych form kształcenia z platformą e-learningową (83% odpowiedzi). Ponadto wskazali oni, że najlep-

szym rozwiązaniem byłoby opracowanie programu zajęć odbywających się przez rok lub dwa lata akademickie, z odpowiednio 60 lub 120 pkt. ECTS.

Uczestniczący w badaniu przedstawiciele urzędów statystycznych uznali EMOS za pożyteczny. Można zatem wnioskować, że projekt spotkał się z aprobatą środowiska reprezentującego statystykę publiczną. Jednocześnie podkreślano, iż wprowadzenie programu oznaczałoby możliwość kształcenia przy wykorzystaniu najbardziej innowacyjnych procedur dostępnych w Europie oraz odzwierciedliłoby istotę ESS. Pozwoliłoby to na stworzenie rzeczywistej sieci współpracy międzynarodowej. Za korzyść uznano także możliwość zatrudniania osób mających już podstawy wiedzy specjalistycznej o statystyce publicznej. Przedstawiciele krajowych urzędów statystycznych stwierdzili, że są to cechy, które stanowią o wartości dodanej projektu EMOS.

Wyniki badania przeprowadzonego przez ISTAT w 2011 r. jednoznacznie wykazały zgodność opinii europejskich krajowych urzędów statystycznych w zakresie głównych potrzeb i oczekiwań, a także zadań.

Również na Konferencji NTTS, która odbyła się w marcu 2013 r. jedną z sesji poświęcono inicjatywie europejskich studiów magisterskich ze statystyki publicznej. Markus Zwick z Eurostatu omówił wizję, jak miałyby wyglądać EMOS, a Alan Trogon z konsorcjum ICON-GENES przedstawił założenia studium wykonalności projektu.

STUDIUM WYKONALNOŚCI EMOS¹¹

W maju 2011 r. Eurostat zakwalifikował inicjatywę EMOS jako projekt infrastrukturalny i wyraził zainteresowanie nim, mimo że wcześniej był on przyjmowany negatywnie. Cele VIP sformułowano następująco:

- ustanowienie sieci dostawców kursów EMOS;
- uwydatnienie kultury europejskiej i wiedzy w statystyce publicznej;
- stworzenie bazy młodych statystyków z gruntowną wiedzą statystyczną;
- wzmocnienie współpracy pomiędzy uczelniami i krajowymi urzędami statystycznymi;
- stworzenie uniwersyteckiej platformy szkoleniowej dla pracowników i studentów statystyki publicznej.

Pierwszym działaniem był konkurs dotyczący przeprowadzenia studium wykonalności EMOS. W kwietniu 2012 r. nastąpił wybór najlepszej oferty, którą złożyło francusko-niemieckie konsorcjum ICON-GENES.

Cel badania zleconego przez Eurostat określono jako dostarczenie zainteresowanym gremiom informacji potrzebnej do podjęcia decyzji o powołaniu kształcenia profesjonalistów statystyki publicznej, sposobie ustanowienia euro-

¹¹ Opracowanie na podstawie Trognon (2012).

pejskiej sieci organizacji odpowiedzialnych za to kształcenie (w tym uczelni) i zdefiniowanie sposobu nadawania ujednoliconego w Europie tytułu magistra statystyki publicznej.

Podstawę do działań EMOS będzie stanowić raport ze studium wykonalności projektu. Przedstawione w nim informacje mają służyć:

- wzmocnieniu aktualnej oferty studiów magisterskich ze statystyki publicznej w krajach UE oraz adaptacji programów uwzględniających potrzeby urzędów i organizacji statystycznych;
- wzmocnieniu sieci profesjonalistów statystyki publicznej w Europie i ustaleniu współpracy między uczelniami wyższymi i ESS;
- określeniu jednomyślnego stanowiska dotyczącego metodologii, organizacji i oceny jakości programu przy uwzględnieniu udziału uczelni wyższych i ESS w procesie dydaktycznym;
- utworzeniu bazy młodych, wysoko wykwalifikowanych pracowników w zakresie ESS.

Wspomniane konsorcjum nawiązało kontakt z urzędami statystycznymi i szkołami wyższymi w krajach unijnych i złożyło otwartą ofertę celem pozyskania ekspertów statystyki i z doświadczeniem w jej publicznej domenie w różnych regionach Europy.

Kolejnym zadaniem było znalezienie szkół wyższych, które uwzględniają statystykę w programach kształcenia i mogłyby wprowadzić do swojej praktyki przedmioty ze statystyki publicznej. Konsorcjum zaproponowało zebranie danych poprzez formularz internetowy, który następnie rozesłano do uczelni wskazanych przez ekspertów. Kluczowym zadaniem było otrzymanie informacji o: stopniu zainteresowania uczelni wzięciem udziału w projekcie, dotychczasowych wymaganiach wobec kandydatów i studentów, obecnych programach, celach i efektach kształcenia, współpracy z zewnętrznymi podmiotami — w szczególności urzędami statystycznymi. Następnie przeprowadzono badanie jakościowe z udziałem ekspertów obejmujące wywiady z przedstawicielami tych szkół wyższych, które wypełniły formularz *on-line* wykazując zainteresowanie projektem i jednocześnie dysponowały możliwościami naukowymi i dydaktycznymi oraz odpowiednią infrastrukturą do wdrożenia EMOS.

Odpowiedzi na pytania zawarte w formularzu miały przede wszystkim dostarczyć informacji na temat:

- zainteresowania uczelni projektem;
- zasobów uczelni w kontekście przystąpienia do sieci kształcenia EMOS;
- doświadczeń uczelni ze współpracy z ESS, Eurostatem oraz urzędami statystycznymi i innymi instytucjami;
- umiejętności kadry dydaktycznej uczelni w zakresie metodologii statystycznej i statystyki publicznej;
- regulacji prawnych oraz standardów organizacyjnych uczelni, a także sposobów finansowania studiów;

- potencjalnych silnych i słabych stron projektu, a także możliwych zagrożeń i trudności w czasie jego realizacji z perspektywy akademickiej;
- oczekiwań uczelni wobec EMOS.

Jednocześnie konsorcjum otrzymało informacje od urzędów statystycznych. Działania objęły badanie internetowe dotyczące zainteresowania projektem, a następnie wywiady z władzami urzędów oraz osobami odpowiedzialnymi za rekrutację, szkolenia i ocenę pracowników. Oprócz tego wzięto pod uwagę możliwości prawno-organizacyjne współpracy z uczelniami, zagadnienia finansowe, dotychczasowe programy praktyki zawodowej i szkoleń, strategię rekrutacji, rozwoju kadry, politykę awansów itp.

Badanie miało na celu:

- określenie pożądanego przez urzędy profilu kompetencji magistra z zakresu statystyki publicznej, w tym zidentyfikowanie głównych tematów, jakie powinny być włączone do programu studiów EMOS;
- poznanie opinii urzędów na temat ujednolicania kształcenia w zakresie statystyki publicznej w Europie i jego wpływu na funkcjonowanie ESS oraz jakość danych dostarczanych przez urzędy i Eurostat;
- zidentyfikowanie prawno-organizacyjnych możliwości podejmowania praktyki wśród studentów;
- poznanie polityki rekrutacji absolwentów z uczelni krajowych i zagranicznych;
- poznanie doświadczeń i oczekiwań w zakresie współpracy z uczelniami wyższymi;
- sformułowanie przez urzędy głównych problemów przy tworzeniu programu i późniejszej implementacji EMOS;
- poznanie oczekiwań urzędów wobec EMOS oraz sugestii dotyczących budowy sieci EMOS.

Należy pamiętać, że projekt ma być korzystny dla obu stron, a więc będą wzięte pod uwagę wszystkie potrzeby, opinie i oczekiwania, w celu określenia zakresu i rodzaju współpracy. Raporty z badań na uczelniach i w krajowych urzędach statystycznych będą stanowić także podstawę włączenia wybranych uczelni wyższych do sieci EMOS oraz bazę informacji, na podstawie której zostaną zbudowane program i szczegółowy opis kształcenia.

Podsumowanie

Partnerami EMOS są Eurostat i krajowe urzędy statystyczne oraz niektóre europejskie szkoły wyższe. Projekt ma służyć wprowadzeniu na uczelnie certyfikowanych w Europie studiów magisterskich statystyki publicznej, organizowanych we współpracy z przedstawicielami ESS. Wdrożenie EMOS ma skutkować utworzeniem bazy młodych statystyków rzetelnie wykształconych i mających szerokie umiejętności praktyczne, którzy będą w przyszłości kształtować jakość statystyki publicznej.

EMOS niewątpliwie będzie także stanowić ciekawą propozycję w kontekście rozpoczęcia kariery zawodowej dla młodzieży uzdolnionej matematycznie i analitycznie, która może skierować swoje umiejętności ku statystyce publicznej, zarówno w wymiarze teorii jak i praktyki. Międzynarodowy charakter kształcenia oraz wąska specjalizacja wydają się być atrakcyjną ofertą dla studentów. Z perspektywy uczelni, w obliczu niżu demograficznego, EMOS najprawdopodobniej przyczyni się do zwiększenia atrakcyjności jej oferty edukacyjnej.

Wyniki studium wykonalności projektu posłużą do sformułowania szczegółowego programu kształcenia oraz zaproponowania trybu jego wprowadzenia do europejskiego szkolnictwa wyższego. Podstawę sukcesu EMOS stanowić będą przede wszystkim ścisła współpraca pomiędzy partnerami oraz zwiększanie świadomości i biegłości statystycznej wśród młodzieży.

dr Aleksandra Baszczyńska, mgr Aleksandra Kupis-Fijałkowska — Uniwersytet Łódzki

LITERATURA

- European Statistical Training Programme (ESTP) 2013* (2013), Eurostat, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/pgp_ess/0_DOCS/estat/2013%20Catalogue_v1.2_FINAL.pdf [29.11.2013]
- Kofoed A., Suciú M., Zwick M. (2012), *Towards a European Master in Official Statistics*, http://www.unece.org/fileadmin/DAM/stats/documents/ece/ces/ge.54/2012/EMOS_paper_budapest_6_7.pdf [29.11.2013]
- Oberhausen J. (2009), *The New Learning and Development Framework for the European Statistical System (ESS-LDF)*, http://www.czso.cz/conference2009/proceedings/data/stat_edu/oberhausen_paper.pdf [29.11.2013]
- Sorvillo M. P. (2012), *EMOS as a New Tool for Training Professionals in Official Statistics: NSIs' Point of View*, <http://www.cros-portal.eu/content/new-tool-training-professionals-official-statistics-nsis%E2%80%9999-point-view-maria-pia-sorvillo> [29.11.2013]
- Sprawozdanie ze współpracy międzynarodowej, 1.4.5 Udział GUS w pracach konsorcjum w zakresie Europejskiego Programu Szkoleń Statystycznych (ESTP)* (2009), GUS, http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/POZ_sds_sprawoz_ze_wspolpracy_miedzynarodowej_GUS_2009.pdf [29.11.2013]
- Trognon A. (2012), *A Feasibility Study to EMOS*, <http://www.cros-portal.eu/content/feasibility-study-emos-european-master-official-statistics-alain-trognon> [29.11.2013]
- Trognon A. (2008), *On the opportunity of a Master in official statistics within the future ESS-LDP?*, Note for the fourth Meeting of the Task Force European Statistical Training Program (ESTP), ESTAT/TF-ESTP/2008/9
- Workshop on a European Masters in Official Statistics. Executive Summary* (2010a), Eurostat, Southampton Statistical Sciences Research Institute at University of Southampton, http://www.s3ri.soton.ac.uk/courses/european-masters/docs/EMOSWorkshop_ExecutiveSummary.doc [29.11.2013]
- Workshop on a European Masters in Official Statistics. Minutes of the Meeting* (2010b), Eurostat, Southampton Statistical Sciences Research Institute at University of Southampton, http://www.s3ri.soton.ac.uk/courses/european-masters/docs/EMOSWorkshop_Minutes.doc [29.11.2013]
- Zwick M. (2012), *EMOS — The European Masters in Official Statistics*, <http://www.cros-portal.eu/content/emos-%E2%80%93-european-masters-official-statistics-markus-zwick> [29.11.2013]

SUMMARY

The article presents the idea of the project named European Master in Official Statistics (EMOS), which involves the training of professionals of official statistics on European universities according to a unified program. The concept of EMOS the learning outcomes and competency models with syllabuses and practice plans would be developed in cooperation with Eurostat as the coordinating institution and national statistical offices. Regardless of the chosen university, graduate master's degree would receive an international certificate of public statistics. The article highlights the key methodological and organizational problems, and the benefits from the project. In addition, actions were described that were carried out to determine the interest in the EMOS initiative as well as guidance of stakeholders with their expectations as future employers. Also the possibility of implementing the project was identified, both from the perspective of higher education institutions and statistical offices.

РЕЗЮМЕ

В статье был представлен проект European Master in Official Statistics (EMOS), который предполагает подготовку специалистов официальной статистики по унифицированной программе в европейских университетах. В проекте EMOS эффекты подготовки и модели компетентности вместе с учебными планами и планами профессиональной практики, разрабатывались бы в сотрудничестве с Евростатом в качестве координатора и статистическими управлениями стран ЕС. Независимо от избранного университета, выпускник получал бы международный сертификат магистра в области официальной статистики.

В статье были охарактеризованы главные методологические и организационные проблемы, а также выгоды от проекта. Кроме того были представлены действия, которые позволили определить заинтересованность проектом EMOS и указать заинтересованные стороны, а также определить их ожидания как будущих работодателей. Были определены также возможности реализации проекта, как с точки зрения высших учебных заведений, так и статистических управлений.